

การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา

นางสาวศรีกระจ่าง คำสำมาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-512-4

011104

i 17413977

(2)

UNIT TEACHING AND TEACHING UNITS IN THE ELEMENTARY SCHOOL

Miss Srikrajang Komsarn

**ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

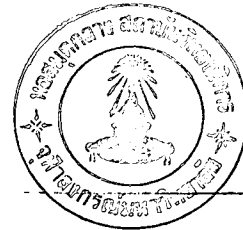
Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
โดย นางสาวศรีกระจ่าง คำสมาน
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ สุ่มน อมรวิวัฒน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....*สุประคิม*..... อนุมัติบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิม บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*อ่ำไท*..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ อ่ำไท สุจริตกุล)

.....*สุมน*..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ สุ่มน อมรวิวัฒน์)

.....*ทวงเต็อน*..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวงเต็อน อ่อนน่วม)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
ชื่อนิสิต นางสาวศรีกระจำจ คำสมาน
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ สุ่มน อมรวิวัฒน์
ภาควิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2525

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน องค์ประกอบที่สำคัญ การนำไปใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและปัญหาที่เกิดขึ้น ตามความคิดเห็นของนักการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน จากเอกสารหลักสูตรประถมศึกษาอดีตและปัจจุบัน หนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. สัมภาษณ์นักการศึกษาและครูปฏิบัติการสอนที่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรประถมศึกษาอดีตและปัจจุบัน โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา และโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษารุงเทพฯ-ธนบุรี เกี่ยวกับการนำการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนไปใช้ ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัย

การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนเกิดขึ้นในยุคของการปฏิรูปทางการสอนในสหรัฐอเมริกา ตามปรัชญาการศึกษาแบบก้าวหน้านิยมซึ่งเน้นความสำคัญของสิ่งที่เด็กเรียนมากกว่าสิ่งที่จะสอนให้เด็ก การสอนแบบหน่วยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญคือการเน้นภาพรวมมากกว่าการแยกส่วนย่อย การเรียนรู้โดยการกระทำ การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการ และความสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และยึดค่านิยมทางประชาธิปไตย

การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ ได้พัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ พร้อมกันไปทุกด้านทั้งทาง กาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณลักษณะพิเศษอื่น ๆ เพื่อความเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างมีสุข ฝึกการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

ลักษณะการสอนแบบหน่วยที่สำคัญคือ เป็นการสอนที่ไม่แบ่งแยกรายวิชา โดยจัดเนื้อหาเป็นหน่วย ๆ สัมพันธ์กันหลายวิชา ภายใต้หัวข้อเรื่องหรือหน่วยการสอนเดียวกัน บทเรียนสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการเรียนโดยครูเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือแนะแนวเมื่อเด็กต้องการ ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีเพื่อให้เด็กได้เรียนด้วยการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ หลายรูปแบบ อันเป็นการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นกระบวนการเรียนมากกว่าเนื้อหาวิชา เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในทางสร้างสรรค์ และพัฒนาคุณลักษณะอื่น ๆ อย่างเต็มที่ ตามหลักการของประชาธิปไตย ฝึกวิธีการคิด การปฏิบัติ และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

หน่วยการสอนมีหลายประเภท ดังนี้

ก. แบ่งตามลักษณะการจัดเนื้อหาสาระในหน่วยมี 2 ประเภท คือ หน่วยเนื้อหาวิชา และหน่วยประสบการณ์

1. หน่วยเนื้อหาวิชา ยึดเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเป็นแกนในการสร้าง แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ หน่วยหัวเรื่อง หน่วยปัญหา และหน่วยสหสัมพันธ์

2. หน่วยประสบการณ์ ยึดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นแกนในการสร้าง แบ่งเป็น 4 ประเภทคือ หน่วยประสบการณ์ หน่วยโครงการ หน่วยกิจกรรม และหน่วยศูนย์ชีวิต

ข. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้มี 3 ประเภทคือ หน่วยวิทยากร หน่วยการสอน และหน่วยสำเร็จรูป

1. หน่วยวิทยากรสร้างโดยมีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระกว้างขวาง ไม่เฉพาะสำหรับเด็กกลุ่มใด แต่เพื่อเป็นหน่วยหลักที่ครูจะได้ศึกษาเป็นแนวในการสร้างหน่วยการสอน

2. หน่วยการสอนสร้างจากหน่วยวิทยากร โดยมีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระเหมาะสำหรับเด็กกลุ่มหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ

3. หน่วยสำเร็จรูปเป็นหน่วยที่ได้รับการทดลองสอนจนได้ผลมาแล้วมีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระตลอดทั้งกิจกรรมและสื่อการเรียน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไว้ครบถ้วน จัดทำขึ้นเป็นหน่วยสำเร็จรูป เพื่อครูจะได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะกับกลุ่มเด็ก

แนวความคิดเรื่องการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน ได้เริ่มนำมาใช้ในประเทศไทยเมื่อเริ่มโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2494 และโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษากรุงเทพฯ-ธนบุรี เมื่อ พ.ศ. 2495 และได้มีการปรับปรุงมาเป็นลำดับ จนมีการสอนเรื่องการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในสถาบันฝึกหัดครู

ปัญหาสำคัญของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยคือ ความไม่เข้าใจในรูปแบบของการสอนแบบหน่วยอย่างชัดเจนเพราะการสอนแบบหน่วยเป็นการสอนที่ใช้วิธีสอนหลายวิธียึดหยุ่นตามลักษณะเนื้อหา กิจกรรม ผู้เรียน และช่วงเวลาที่สอน ครูไม่เข้าใจวิธีการสร้างหน่วยและขาดหน่วยการสอนให้ครูศึกษาอย่างพอเพียง ขาดแหล่งวิทยากรให้ครูศึกษากันว่า แนวคิดของการสอน

แบบหน่วยชดด้กับแนวคิดเดิมในเรื่องเนื้อหาวิชาและการสอน โดยครูเป็นศูนย์กลาง
ซึ่งมีอยู่ในวงการศึกษาไทยมานาน

การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน
มากขึ้น นับตั้งแต่หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์จนมาเป็นหลักสูตรแบบแกน เพื่อช่วยให้ครู
สามารถสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนได้สัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะหลักสูตรประถม
ศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาศัยหลักการของการสอนแบบหน่วยและ
หน่วยการสอนมาก ตั้งแต่การกำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และแนวในการ
จัดการเรียนการสอน ซึ่งปรากฏชัดเจนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่จัดเนื้อหา
สาระเป็นหน่วยทั้งหมด 12 หน่วย บูรณาการเนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพเข้าไว้ด้วยกัน และมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณา
การมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำความรู้ไปใช้
ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ส่วนรูปแบบของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนได้รับ
การพัฒนาให้ดีขึ้นตามลำดับ เพื่อจะได้บรรลุผลตามหลักการและจุดหมายของการสอน
แบบหน่วยและหน่วยการสอนอย่างแท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title : UNIT TEACHING AND TEACHING UNITS IN THE ELEMENTARY SCHOOL

Name : Miss Srikrajang Komsarn

Thesis Advisor : Professor Sumon Amornvivat

Department : Elementary Education

Academic Year : 1982

ABSTRACT

Purposes of the study:

1. To study the evolution of Unit Teaching and Teaching Units in the Elementary School both in Thailand and in other countries.
2. To study and collect concerning data about : the characteristics of Unit Teaching and Teaching Units; the important components, their utilization in the classroom instruction and related problems as perceived by the Thai educators.

Procedures:

This historical research was conducted under the following procedures:

1. Studying and collecting of concerning data about Unit Teaching and Teaching Units from curricula and teachers' manual, books, magazines and the other related papers both in Thai and in English.
2. Interviewing the educators and the teachers who had ever constructed and participated in curricula planning, The Chachoengsao

Pilot Project and the Bangkok-Thonburi Project related to utilization, requirement and trend of Unit Teaching and Teaching Units, and other relevant factors.

3. Organizing and presenting the data in descriptive form.

Findings:

Unit Teaching and Teaching Units were initiated in U.S.A. during the time of educational reform. The concepts of Unit Teaching were influenced by the philosophy of Progressive Education which emphasized on "What student's learned" rather than "What is to be taught." The two basic principles are Gestalt psychology: "The whole is more than the sum of its parts," and Dewey's philosophy which emphasized on learning by doing, individual differences, needs and interests of the learners, child centered and the democratic values.

The objectives of Unit Teaching and Teaching Units were to give children integrated experiences and developed physical, emotional, social, and intellectual growth. It aimed to develop the learners' personality, the abilities to think, to do and to solve problems, so that the learners could apply experiences in their daily lives. Unit Teaching and Teaching Units gave the children the opportunities to practice group living, to live and work together in the democratic society, democratic cooperativeness, responsibility and self-discipline.

Unit Teaching was an integrated teaching. The contents in different fields were related and integrated into the main topics or units. The lesson served the needs and interests of the learners. The instruction was learner-centered and the pupil had important roles in

lesson-planning, under the teachers' guidance. There were various ways of teaching-learning activities with emphasis on individual differences, and learning process. Unit Teaching also enhanced creativeness, democratic principles, thinking, practicing and problem solving in daily life.

Types of Teaching Units:

a. According to the units contents ;

1. Subject Matter Units. The subject-matter in the curriculum could be organized into 3 forms: Topic Units, Problem Units, and Correlated Units.

2. Experience Units. This kind of unit was constructed on the learners' experiences and learning activities. There were 4 forms: Experience Units, Project Units, Activity Units and Life Situation Units.

b. According to Instructional Objectives:

1. Resource Units. This kind of unit was constructed to be the resources for the teachers in planning Teaching Units.

2. Teaching Units. It was the unit planned for specific contents and specific group of learners.

3. Commercial Units. This kind of unit was experimented and improved. The objectives, contents, activities and teaching aids were suggested in the unit completely for the teachers.

The concepts of Unit Teaching and Teaching Units had been adopted for Thailand in B.E. 2494 by the Chachoengsao Pilot Project Committee and in B.E. 2495 by the Bangkok-Thonburi Project Committee. Since then, it was currently improved and the ideas of Unit Teaching were taught in the teacher training institution. Anyhow, the implementation of Unit Teaching had not been successful. The main problems were misunderstanding of its concept and the application in classroom instruction. The teachers could not construct and performed various learning teaching activities in the units, lacking of instructional resources and the long-time old concept of teacher-centered activities had been still unchanged.

Unit Teaching and Teaching Units had been more effective in the curriculum development and classroom instruction in Thailand. Since B.E. 2503, the Correlated curriculum and Core curriculum facilitated the teachers to perform Unit Teaching more effectively. The Elementary Curriculum B.E. 2521 presented evidently the Unit concept in the principles, objectives, structure of contents and instructional activities. The contents in the Area of Life Experiences, Character Education and Work-Oriented Education were integrated in some parts. The twelve units in Life Experiences Area were conducted for the good life of the learners, with the abilities to think, to do and to solve problems.

Unit Teaching and Teaching Units were eventually developed and improved in the elementary school and in the classroom instruction. The effectiveness of this methodology would enable the educational objectives and the learners' lives in our country.

ถิธิกรรรมปรระกาศ

วิถยานิพนธัฉบับนี้ สำร็ร็ลู่่ว้งค้วความกรรณาของศาสตราจารยัสมุณ อมรวิวิถันนัับแต่การให้กำแณะนำ ข้อถิถึเก็ยวกับหัวข้อวิถยานิพนธั กำปรึกรษา ซ้วยเหลือ และตราจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ถอยกรระตุ้นเต็อนและให้กำลั้งใจ ทำให้อการวิถัยสำร็ร็สมบูรณัค้วยถึผู้วิถัยกราบขอพรหะถุณค้วยความเการพและซาบซั้งในความกรรณาอย่างสูง ณ โอภาสนั

ขอพรหะถุณผู้ทรงถุณวถึทุกท้านที่กรรณาสละเวลาให้ข้อมูลและข้อถิถึที่เป็นประโยชน์ในการวิถัย รวมหั้งกรรณาให้ยี้มเอกสารเก็ยวกับการวิถัย

ขอถุณเจ้าหน้าท้ห้องสมุค ถณะกรรศาสตร์ จุฬาลงกรณัมหาวิทยาลัย ห้องสมุคกรรมิชาการ ห้องสมุคมหาวิทยาลัยศรึนกรึนทรวิโรฒ ปรระสานมิถร ที่ให้ความสละควถึเก็ยวกับการศึถษา ถันค้วข้อมูลในการวิถัยกรั้งนี้เป็นอย่างถึ

ขอถุณ ถุณนถุมล รึนไวย ที่ซ้วยในการแปลท่นว้ยการสอนและตราจบทถึค้วอภาษาอังกฤษ ขอถุณ ถุณปรึยากรณั สุวารรณาการถึที่ซ้วยทิมพ้วิถยานิพนธั

ท้ายสุดนี้ ผู้วิถัยกราบระลึถึถึ ถุณท้อแม่ ถุณกรรอาจารย์ ขอถุณท้ ๆ น้อง ๆ และเฟ็อน ๆ ที่ซ้วยเหลือและให้กำลั้งใจมาถลอด

สุวารรณาการถึ
จุฬาลงกรณัมหาวิทยาลัย
ศรึกรระจ่าง กำสมาณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิจกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
ข้อจำกัดของการวิจัย	9
ประโยชน์ที่จะได้รับ	9
การเสนอผลการวิจัย	10
2 การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน	13
ความหมายของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน	13
ความเป็นมาของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน	26
การสอนแบบหน่วย	30
หลักการพื้นฐานของการสอนแบบหน่วย	30
ลักษณะและวิธีการสอนแบบหน่วยของไทยและต่างประเทศ ..	33
กิจกรรมการสอนแบบหน่วย	38
ลำดับขั้นและวิธีดำเนินการสอนแบบหน่วย	43
ข้อดีข้อเสียและประโยชน์ของการสอนแบบหน่วย	49
ปัญหาและอุปสรรคของการสอนแบบหน่วย	51

	หน้า
หน่วยการสอน	53
ประเภทของหน่วยการสอน	54
ลักษณะหน่วยการสอนที่ดี	58
การสร้างหน่วยการสอนประเภทต่าง ๆ	59
องค์ประกอบในการสร้างหน่วย.....	59
วิธีการสร้างหน่วย.....	60
ขั้นในการสร้างหน่วย	62
ส่วนประกอบของหน่วย	64
ปัญหาหรือเนื้อหาที่จะนำมาสร้างหน่วย	65
ตัวอย่างหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยและต่าง ประเทศ	68
3 ความเป็นมาของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในโรงเรียนประถม ศึกษาของไทย	79
หลักการและเหตุผลที่ต้องจัดการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน .	79
ลักษณะของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนที่ปรากฏใน	
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2491-2521	83
โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา	91
โครงการทดลองปรับปรุงการศึกษา กรุงเทพฯ-ธนบุรี	96
โครงการอื่น ๆ ที่ทดลองสอนแบบหน่วย	101
ผลที่ได้จากการทดลองสอนแบบหน่วยในโครงการต่าง ๆ	103
อุปสรรคและปัญหาของการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษาของไทย	105

	หน้า
4 การนำไปใช้ ความต้องการและแนวโน้มของรูปแบบการสอนแบบหน่วยและ หน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา	108
หลักสูตรประถมศึกษาและความเกี่ยวข้องกับการสอนแบบหน่วยและ หน่วยการสอน	108
การนำการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนไปใช้ในโรงเรียนประถม ศึกษาปัจจุบัน	113
ความต้องการและแนวโน้มของรูปแบบการสอนแบบหน่วยและหน่วย การสอน	116
การสอนแบบหน่วยและการจัดหน่วยการสอนให้สัมฤทธิ์ผล	119
5 สรุป อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ	124
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	124
วิธีดำเนินการวิจัย	125
ผลการวิจัย	125
ประเด็นสรุป	132
ข้อเสนอแนะ	137
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	152
ประวัติผู้เขียน	198